

Rinze Ijbema - Psalm 65 - Wees dankbaar, maak dankbaar

[1] Danken doet twee dingen met je: het tilt je uit boven jezelf en het opent je ogen voor het goede om je heen. Daarom vind ik ook dat we dankdag nooit moeten afschaffen. Vind je ook niet? Juist *omdat* je elke dag genoeg zorgen aan je hoofd hebt, over je school, over je vriend of vriendin, over je kinderen en over je uiterlijk en over je werk, en je hebt gelijk, zorgen genoeg, juist daarom is het belangrijk om af en toe stil te staan en te kijken waarvoor je kunt danken. Daarom moet dankdag blijven. Daar komt bij dat danken iets typisch gelovigs is. Als je God afschaft (bij wijze van spreken), naar wie ga je dan met je dankbaarheid? Naar jezelf? 'Dankjewel, zelf, dat heb je goed gedaan?' Beetje raar. Naar de overheid dan? 'Dank u wel, meneer Rutte, ik ben blij met wat u geeft?' Mwâh. Danken tilt ons juist boven onszelf uit en opent je ogen voor het goede.

[2] Je ziet dat heel mooi in Psalm 65. 'Tuurlijk, een Psalm van 3000 jaar geleden, die moet je even wat gunnen. Je moet er in willen duiken en je mee laten slepen. Maar ik denk dat het de moeite waard is. 'U komt de lof toe, God die woont op Sion.' Sion? Nooit van gehoord. (De spellingchecker van Word ook niet, in elk geval.) Oké, Sion: nooit van gehoord, maar: het begint met God. 'U komt de lof toe, God.' En wat David van God had gehoord was a. dat God luisterde; b. dat God je altijd een tweede kans geeft; c. dat je bij Hem mag horen; d. dat iedereen, elk mens en elk schepsel, bij Hem mag horen. Nu had David dat niet alleen gehoord, hij had het ook gemerkt. Wanneer hij naar de tempelberg ging. Het was zijn diepste ervaring, dat God daar naar hem luisterde, dat God hem daar zijn zonden vergaf, dat het geweldig was om daar zo dicht bij God te zijn en dat de hele wereld daarin mocht delen. En wat David gehoord had en wat hij ervaren had, daar maakt hij een Psalm van, Psalm 65. En met die Psalm dankt hij God.

Ik raad je af om vandaag naar Sion te gaan, want ik geloof niet dat je God daar tegen komt. De heuvel Sion is waarschijnlijk wat vandaag de tempelberg heet, in Jeruzalem. Maar de stad van vrede is niet meer wat het was, drieduizend jaar geleden. Dat is triest. Maar het goede nieuws is dat ook dat mooie Sion van ooit altijd voor tijdelijk bedoeld was. En ik denk dat David dat ook door had, omdat David door had dat Gods goede aanwezigheid niet beperkt was tot één berg in Israël, maar dat Hij in principe de hele wereld in zijn hand hield. Wat de tempel drieduizend jaar geleden afbeeldde, heeft God verwezenlijkt in Jezus Christus. **[3]** Hij is God, die a. altijd naar je luistert; b. je gegarandeerd altijd een tweede kans geeft; c. die naar jou toekwam voordat jij naar Hem toekwam

en d. dat Hij er is voor iedereen. Lees 'Christus' voor 'Sion,' voor 'uw huis' en voor 'tempel,' en je kunt met deze Psalm vandaag nog God danken.

Danken doet twee dingen met je: het tilt je uit boven jezelf en het opent je ogen voor het goede. Als je met David meekijkt, zie je dus die tempel (symbool van Christus) en dat trekt je blik omhoog naar God, boven jezelf uit. Maar dan dringt tot je door dat dit geen allerindividueelste impressie van een allerindividueelste emotie is, maar echt. Die God, die je vindt in Sion/schuine streep/Christus, die houdt de wereld in zijn hand en je moet blind zijn als je niet overal zijn vingerafdrukken ziet, in alle goeds om je heen. **[4]** Danken opent zo je ogen voor het goede om je heen, voor David: vruchtbaar land en genoeg water, jong groen en gouden graan, het ligt voor het oprapen. En daarmee is de cirkel rond. Grote God, dank U wel voor al dit goeds.

[5] Maar is dit niet een beetje een erg rimpelloze benadering? Psalm 65 als botox-psalm: alle oneffenheden worden kunstmatig weggespoten... Weet je, nu kan ik twee kanten op. òf ik kan God gaan verdedigen en zeggen dat Hij toch echt goed voor je zorgt (en dat zou ik terecht kunnen doen), maar jij of iemand anders zal dan steeds met voorbeelden kunnen komen van dat je toch nog vragen hebt (en dat zou jij of die ander even terecht kunnen doen)... òf we kiezen ervoor om iets breder te kijken. Ik wil graag een aantal redenen bij langs gaan, die de oorzaak kunnen zijn dat je niet kunt danken. Ik doe dat met een bepaalde bedoeling, maar daar kom je zo wel achter. Het punt is dus: volgens Psalm 65 kun je God danken. Dat tilt je uit boven jezelf en opent je ogen voor het goede van God. Maar wat nu als je geen reden hebt om dankbaar te zijn...

[6] ...bij voorbeeld omdat je arm bent. Wat doet God dan? Jezus zei een keer: 'De armen heb je altijd bij je.' Veel christenen, en vaak de rijkere christenen, zeiden: Jezus zegt dat er altijd armen zijn, dus is armoede (of het omgekeerde, rijkdom) iets wat God je toebedeelt en daar moet je dus verder niet over zeuren. Maar dat is absoluut niet wat Jezus bedoelde! God heeft altijd gezegd dat armoede onrecht is. **[7]** En dat had alles te maken met het fundamentele idee dat de aarde en alles op aarde van God is, rechtstreeks, en dat wat jij hebt ten diepste alleen in bruikleen is van God. In Deuteronomium 24 zegt God dat je bij het oogsten het graan dat op de grond valt en in de hoeken en randen van je akker blijft staan, dat dat het eigendom is van asielzoekers en weduwen en wezen. Hij geeft ze wat ze nodig hebben, want het komt hun toe. Armoede is onrecht. Iedereen heeft recht op eten en drinken en kleren en onderdak. Zegt God. Even voor de helderheid: God maakt ook heel duidelijk dat je als familieleden een zorgplicht voor elkaar hebt en dat je als gezond persoon zelf ook

de plicht hebt voor je levensonderhoud te werken. Maar armoede, geen eten en drinken, geen kleren en geen dak boven je hoofd: onrecht!

Nu kun je God een idealist vinden. Is armoede dan niet onuitroeibaar? Man, kijk om je heen, zelfs in een eerste wereldland als Nederland lopen ze nog bij nacht en ontij langs de weg, de daklozen... En als je het over asielzoekers hebt: kun je er duizend herbergen, dan zijn er nog tienduizend anderen. Kun je er tienduizend herbergen, dan zijn er nog honderdduizend. En een miljoen. Oké. Maar aan wie ligt dat? Aan God? Of mogen we ook nog een keer hardop zeggen, dat het ons maar niet lukt om aan het onrecht van armoede een eind te maken? En dan, in plaats van de verantwoordelijkheid af te schuiven omdat je het wereldprobleem niet kunt oplossen, kun je ook gewoon naar God luisteren en in je eigen omgeving beginnen er wat aan te doen **[8]** – zoals jullie ook doen, trouwens. Omdat armoede gewoon niet klopt, steunen we de voedselbank. Niet omdat het iets bijzonders is, een extra waarmee wij punten scoren bij God en bij mensen, maar omdat het normaal is: als je armoede ziet waar je iets aan kunt doen, dan doe je dat. En zo zorg jij dat een ander reden heeft om God te danken.

Ander voorbeeld. Schulden. **[9]** Schulden kunnen ook een rem op dankbaarheid zijn. En opnieuw, zijn schulden niet ook een gevecht? Jezus gebruikt vaak genoeg het voorbeeld van iemand die een schuld heeft, in zijn gelijkenissen. Maar dat is absoluut niet hoe God het bedoelde. In de Bijbel *verbiedt* God Israëlieten, om rente te vragen aan een volksgenoot. In de Bijbel *gebiedt* God Israël, om om de vijftig jaar alle schulden kwijt te schelden, in het jubeljaar. Even voor de duidelijkheid: natuurlijk betekende dat in de praktijk, dat je allerlei soorten leaseconstructies kreeg: je leent iemand geld, in ruil voor een aandeel in de opbrengst van zijn land en dan voor zoveel jaar tot aan het volgende jubeljaar. Maar het principe is duidelijk: schulden kun je niet je leven lang aan vastzitten, niet aan onderdoor gaan. En iedereen die wel eens rood staat of wat meer, die kan het zich helemaal voorstellen: wat een opluchting, wat een genade als je een schuld kwijt kunt.

Opnieuw: te idealistisch van God? Want kijk weer om je heen: er zijn derdewereldlanden die de schulden als een molensteen om de nek hangen. Wie gaat daar een eind aan maken? Wij hier soms? En je hoeft toch niet veel van economie te snappen om wel te begrijpen dat dit soort ideeën van schuld kwijtschelden het hele systeem op losse schroeven zetten? Oké, ik snap je vragen. Maar opnieuw: wie z'n schuld is het? Van God? Of mogen we ook een keer hardop zeggen dat mensen, banken, landen, goed in staat zijn elkaar het leven zuur te maken door verantwoordelijkheden en risico's maar door te schuiven en af te schuiven? En opnieuw: wat let je als kerk en als christen om

niet mee te doen in het aangaan van te grote schulden en in het helpen van een ander zonder dat je er zelf zoveel beter van moet worden. Dan heb je wel een reden om God dankbaar te zijn.

[10] Derde voorbeeld: slavernij. De Bijbel erkent de realiteit van slavernij: het gegeven dat sommige mensen het eigendom zijn van een ander. Jezus zegt met zoveel woorden, dat een slaaf niet boven zijn heer staat – dat is een soort gegeven. Tegelijk is slavernij niet absoluut hoe God het bedoelde. Zo kon een Israëliet alleen slaaf worden van een volksgenoot, vanwege financiële schulden. Je kon dus niet zomaar mensen roven en slaaf maken, binnen Israël. En het is niet helemaal duidelijk of je Israëlitische slaven na zeven jaar of na vijftig jaar vrij moest laten, maar het is wel duidelijk dat je ze vrij moest laten. En dat had alles te maken met het fundamentele idee dat ieder mens ten diepste van God is, en niet van een ander mens.

Natuurlijk is dat opnieuw te idealistisch van God. Net als met die schulden begrijpt iedereen dat de economie niet kan draaien als je de slavernij afschaft. Wie moet dan dat werk doen? Bovendien: sommige mensen en sommige soorten mensen kunnen de verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun gezin gewoon niet aan, dat zie je toch in de praktijk? Oké, ik ben geen econoom maar ik snap je vragen. Maar wat let je om als christen in de praktijk wel zo om te gaan met je slaven, als de Heer het voorschreef aan Israël? Dus: menselijk, en verantwoordelijk, en wie weet dat je ze wel uitzicht biedt op vrijgelaten kunnen worden. Dat zouden we toch in de kerk en als christenen kunnen invoeren?

Wat zeg je? O ja, de slavernij is al afgeschaft. Wel heb ik ooit! Zoiets kon toch nooit? Je hebt toch gewoon slaven nodig, net zo goed als je schulden niet zomaar kunt kwijtschelden of armoede kunt oplossen? Of is er soms toch zomaar meer mogelijk dan we dachten? Kunnen we toch wel eens een stap vooruit maken? Ik hoop dat je m'n punt snapt: de God die op Sion werd geëerd en die in Christus z'n grootheid en goedheid heeft laten zien, is de God die ons een aarde vol mogelijkheden geeft. Daarmee geeft Hij ons alle reden tot dankbaarheid. Maar daarmee geeft hij ons ook verantwoordelijkheden. En nu moeten we eerlijk zijn. De problemen van armoede, schulden en slavernij, de problemen van het milieu en epidemieën en fair trade en kinderarbeid: God heeft ze niet in deze wereld ingebakken. Als al die zorgen en noden een rem zetten op de dankbaarheid, dan zetten wij, mensen, die rem er op. Nu begrijp ik dat er genoeg ellende is die jij niet op kunt lossen. Maar als wij hier onze dankbaarheid aan God niet alleen met woorden belijden, maar ook metterdaad, dan nemen die door mensen gemaakte blokkades voor dankbaarheid aan God mooi wel af. En zelfs los van of het lukt(en met slavernij is het ook maar deels gelukt): dit is hoe God het wil. Wees dankbaar, maak dankbaar.

[11] Danken tilt je uit boven jezelf en het opent je ogen voor het goede om je heen. David kon z'n ogen dichtdoen en zich overal en altijd voor de geest halen, hoe mooi het was om in de tabernakel vlakbij God te zijn. Jij mag je ogen open houden, omdat nu de Geest van Christus wereldwijd aanwezig is, God vlakbij, en vlakbij jou. Hoe goed is het om Hem te danken. En dan mag jij, als David, zien hoe deze God goed is en jou en ieder mens het goede gunt en het goede geeft. En ja, alles van waarde is weerloos. En wat kun jij een zorgen hebben en wat kunnen mensen een noden hebben. En ja, breng het bij God, die zorgen, die noden. Én: vergeet niet dat jij vandaag met al het goeds wat God jou gunt bij mag dragen, niet aan het bruto nationaal product (je bent toch geen slaaf?), ook niet eens aan het bruto nationaal geluk (want 'geluk' gaat nog niet diep genoeg), maar aan de bruto internationale dankbaarheid. Dankdag: de dag om God je dankbaarheid te tonen en de dag om die dankbaarheid te verspreiden. Dankdag: wees dankbaar, maak dankbaar.

Amen.

Davids zoon Salomo heeft een Psalm geschreven die duidelijk maakt hoe een beetje koning dat principe van 'wees dankbaar, maak dankbaar' in de praktijk kan brengen. Natuurlijk kun je ook in deze Psalm voor 'koning' en 'Salomo' en 'hij' ook steeds Christus lezen. Het mooie is dat je ook 'ik' in mag vullen, je eigen naam, en dat geldt met name in het eerste vers dat we van deze Psalm gaan zingen, vers 7. Maar kijk wel uit: want dan beloof je echt om niet alleen dankbaar te zijn, maar ook dankbaar te maken.